

KREŠTĀN

POLITICKÉ A SPOLOČENSKÉ KATOLICKÉ NOVINY
 VYCHÁDZAJÚ KAŽDÚ NEDEĽU NA 16 STRANÁCH.

Predplatná cena:

Na celý rok — — — — 2 zl. — kr.
 Na pol roka — — — — 1 „ — „
 Na štvrt roka — — — — „ 60 „
 Jednotlivé číslo 4 kr.

Majitelia a vydavatelia:

MIKULÁŠ LEPSÉNYI
 a
GERHARD NÉMETH.

*Redakcia a vydavateľstvo: V Budapešti
 VIII. ker., Práter-ulica 44.*

sem sa majú posielat predplatky, jako i dopisy do novin, ohlášky a náhodné reklamácie. Cena jedného 5 stĺpcového malého riadku je 10 kr. Rukopisy sa naspák nedávajú.

Mac Kinley,

predseda Spojených Štátov v Amerike.

Liberalna taktika.

Maďarorségu to len slepý nevidí, ale aj len to počuje, že liberálni, zo svedomitosti vyzlečení panáci všetky prostriedky považujú za dobré, ktorými sa môže jama kopaf ľudovej strane. Lenže nižšie vidieť budeme, že ešte vždy má platnosť to príslovie: Kto druhému jamu kope, sám do nej vpadne.

Jako nenávidia ľudovú stranu, z toho vidíme, čo si dovolili proti nej pri shromaždeniach ľudových masné hrnce vylizujúci zednárske liberálni hazafici; a čo si dovoľujú mameluci v snemovni krajinských vyslancov.

Keď ľudáci vyslanci začali rečniť v snemovni, liberáli nešetiac slobodu reči, výkriky a posmechom chceli zapchať ústa tým neohrozeným zastavateľom a zástupcom ľudu, ktorí ale nielen tuho veriacimi, ale aj dobrými a vzdelanými rečníkmi súc, nenechali sa odstrániť, lež ďalej zastávali ľud. Nato shrkol sa jed daktorých a usniesli sa, že krikom prekazia reč ľudákov. Ba Jurko Kubinyi, tento rytier horniacky, ktorý ešte nerečnil, a tak ani nevieme, ako vie maďarsky, hovoríme, tento Kubinyi gazemberom nazval Molnára, túto statočnú dušu čistých mravov, toho Molnára, ktorého ešte aj sami mameluci medzi tých najstatočnejších členov snemovne počítujú; Ďurkova flinta ale nazad strelila; lebo Molnára i teraz si každý váži, Jurka ale mameluk predseda snemovne prinútený bol k poriadku uviesť, slušnosť učiť.

Tedy ani toto ohrožovanie, táto terrorisacia nič neosožila.

Čo-že sa stalo tedy.

Akýsi Pichler, ktorého otec bol žid, on ale tajemník Kossutha, a Olay, obidvaja to neodvislí liberáli, usniesli sa, že kňaza Lepšényiho palicami nabijú, ba Olay kričal na uličnú háveď, aby zabila toho kat. kňaza.

Lepšényi nemal pri sebe zbroja, a napadnú ho dvaja zákonodarci bez príčiny palicami. Čo chceli s tým títo neodvislí liberáli? Osmeliť nepriateľov zásad kresťanských proti ľudovej strane. Mysle-li si, že palicou učinia nemožnou ľudovú stranu, keď to ináč nejde. Ešte i mládež všeučeliska chceli vtiahnúť, do toho škandála, lenže tá opovrhla ich podlý úmysel, a v smene súdruhov istý Gramling verejne sa osvedčil, že také hnusné jednanie ošklivi sa im.

Ani palicami nedocielili títo panáci liberálneho svedomia to, čo chceli.

Lepšényi nestal sa menším. On sa môže tešiť s príkladom Krista, ktorý toľko bitky dostal vo dvore Piláta, že tie údery ani počítal sa nedajú; tešiť sa môže s príkladom sv. Pavla, ktorý nie 1 palicu, jako Lepšényi, lež päť krát 39 palíc dostal; tešiť sa môže s príkladom sv. Petra a Jána, ktorí — keď ich židovskí kňazi ušibať nechali, — tešili sa, že sú hodní dačo za Krista trpeť. Kristus preto aj po ubičovaní Kristom zostal, a apoštolovia aj po bitke apoštolmi zostali. Tak aj Lepšényi i ďalej zostane Lepšényim, ktorého si ľud ešte viacej bude vážiť, nežli predtým, lebo vidí v ňom obeť ľudovej strany, vidí obeť kresťanských zásad, za ktoré trpel.

Neztratila s tým nič ani ľudová strana, ktorá je podobná železu. Čím dlhšie tlčeme na železo, tým je ono tvrdšie; tak aj ľudová strana, čím viac ju tlačí liberálna nenávisť, tým je ona neohrozenejšou.

Povedali sme, že kto druhému jamu kope, sám do nej vpadne. Tak pochodia: Pichler a Olay, ktorých už policajná vrchnosť samá oznámila kráľ. pravotárstvu, aby kroky spravilo u trestného súdu proti tým dvom bitkárom, na ktorých dľa trestného 163. paragrafu do 5 rokov čahajúce väzenie čaká.

A že sa ich priatelia naľakali toho, už z toho vidno, že pišu Lepšényimu bezpodpisné listy, v ktorých vyhrážajú sa mu smrťou, jestli odovzdá tých dvoch neodvisliakov trestnému súdu.

Drahí bratia, Slováci kresťanskí! Vy ste tiež rozlične trpeli pri volbách, nečudujte sa, že i vaši vyslanci musia prenasledovanie trpeť. Toľko ale môžem vám povedať, že jako ste vy vernými zostali k práporu ľudovému Kristových zásad navzdor všetkému prenasledovaniu, tak aj vaši zástupcovia snemoví nevzdor všetkému prenasledovaniu verne budú i naďalej zasiať vás, zasiať pravdy kresťanské!

Márna je teda liberálna taktika!

Dolu s brutalitou, dolu s liberalismom! Nech žijú, ktorí trpia za kresťanskú pravdu a za ľud!

Jurko Sándorffi, neohrozený ľudák.

POLITICKÉ CHÝRY.

Sústredná pisáreň ľudovej strany nachádza sa už od 3. mája tam, kde predtým bola; kto by jej chcel písať, pod týmto nápisom to musí činiť: *A néppárt országos központi irodája Bpest, VIII. Józsefkörút 35. (1. em. 2. ajtó).*

Liberálny figel. V báčalmášskom okrese volebnom proti neodvisliakovi Ferdinandovi Szederkényimu vystúpil mameluk Gejza Latinovič, ktorý horydoly sľuboval voličom. On im sľúbil, že základne sa musí zmeniť rozmer dane, snížiť sa musí pozemková daň, koniec musí vziať potravná daň; odaniť sa má bursa a nádherna passia; on je vraj verným synom cirkve a nepriateľom rekularisacie. Ejhľa mameluk, chce-li dôjem činiť na voličov, osvojiť si musí zásady ľudákov. U mamelukov ináče sľuby sú veľmi lacné. To sa samo sebou rozumie, že známymi mameluckými figlami Latinovič zvíťazil.

Chúďa volebné právo ľavičiakov. Liberálnym byť v slovenskej reči toľko znamená, ako štedrým byť. No jakí sú štedrí liberáli proti voličom občianske farchy znášajúcim, vidno i z toho, že na hanbu sveta riedi sa počet voličov nielen na Horniakoch, lež už aj u Maďarov. V mošonskej Bánfalve predtým bolo 121 voličov, dnes je len päť; a veď je tam 1800 obyvateľov; zeme ale 14-tisíc kat. honov. V mošonskej Hornej a Dolnej Ilmii je 18-tisíc honov zeme, 1900 obyvateľov, voličov bolo vlni 107, toho roku je 45. V Maďarorságu ale všetko je možné. Keď to tak pojde i ďalej, v r. 1900. ani jedného voliča nebude.

Nové provisorium. Nenie výhľadu, že by vyrovnanie previesť sa mohlo, Bánffy tedy pripravuje cestu novému provisoriumu; a veď dľa sľubu jeho by malo samostatné colné územie do platnosti vstúpiť. Veru, veru u nás všetko je možné.

Socialdemokracia a liberalismus. To je už stará nóta, že liberalismus a socialismus sú také, jako otec a syn, strom a ovocie, handra a papier, prechladnutie a rátko. Liberalismus je pôvodom bezbožného socialismu, liberalismus nemá viery, nemá náboženského presvedčenia; nenie tedy div, že ani jeho plod a fatuch, ktorý sa socialismom menuje, nemá Boha, presvedčenia náboženského, nemá svedomia. Prenasledovanie socialistov je vraj len také, leda bosa nechodil. Dľa denníka „Alkotmány“ rečeného teraz to už celkom na vrch vyšlo, že socialismus od mamelucko-liberálnej vrstvy peniazmi bol napomahaný. Aspoň bpeštianski socialdemokrati vyhodili zo svojho kruhu h. vodcu Pfeffera, že podkúpil sa nechal. Všetko uvidíme, čo a jako sa to stalo.

Nová stolica v Chorvátsku. Chorvátska vláda zamýšľa priveľkú zahrebskú stolicu na dvoje rozdeliť. Odrhnutá časť, tá nová stolica v Gline by mala mať sídelné miesto.

Výsledok volieb v Belgicku. Úradný výkaz volieb je už uverejnený. Zvolené je 112 katolíckych vyslancov, 28 socialistov, 6 liberálov, 6 radikálov. Väčšina katolíkov tedy je 72, kdežto prv len

70 bolo. Aj v seráte majú katolíci väčšinu zo 36 hlasov pozostávajúcu.

Špekulácia bursárov. Chudobný človek hovorieva: „Čo figel, to groš; bursár ale myslí si: čo figel, to million. Koncom predošlého týždňa jako hrom cez povetrie, tak preletel po svete ten chýr, že Španielčania už i na mori zvíťazili a americké lode zničili, amerického admirála zabili. O tri dni neskôr ale na vrch vyšlo, že je to lož, ktorá pravdepodobne od špekulanta bursára pošla, aby papiere cenné v cene vyšvihly sa a s dobrým rebachom odpredaly sa. Behom troch dní celý svet tomu veril a bláznom bol toho špekulanta bursára. Španielčania sa ani len nesrazili s americkými; nového nič sa nevie o trj vojne. Spojené Štáty domnievajú sa, že do vianoc nebude konca tej vojne. Všetko uvidíme, či sa nezamiešajú veľmoce do tej vážnej hry, ktorá hmotný dobrobyt bojujúcich krajín v tak veľkej miere podryva

Odhalený, ľud mamiaci, liberalismus.

5. §. Obrana proti Molochu čili nové sriadenie spoločnosti.

Naj äčším a najtyrantským nepriateľom našej spoločnosti je Moloch so svojimi privrženci: s gšftármi kapitálu. Aby títo premôcť sa mohli, potrebné sú: vytrvanlivá smelosť, a iné účinné sily politické, a spoločenské, u ktorých nachádza sa nesebecká láska k vlasti. Lenže bohužiaľ — česť výnimkám — politickí činitelia nemajú k tomu ani moce, ani vážnej vôle, lebo však kapitalismus, alebo či je to isté, liberalismus, ktorý za bezúzdnosť pokladať môžeme, je podporovaný tu vedome, zas nevedome väčšinou politických činiteľov, a tak sa nám pozdáva, jako by ani sama spoločnosť nebola vstave tejto svojej protiliberálnej úlohe vyhovieť od tej doby, čo je na čiastky, strany rozdelená a zo svojej prírodnej spolupatričnosti vyzlečená.

Tie všetky živle, ktorých pôvodom je dnešná spoločnosť, nakazené sú, keď aj nie mravne, ale duchovne nafahaly do seba mamiacej pary prekrútených myšlienok. Pod jarmom hmotnosti (materialismu) nemôžu, alebo nechcú samostatne smýšľať, podstúpili ztratu vídusnosti, opustilo ich teplo úprimnej oduševnenosti, vzbudovanie myšlienok k spoj niu sa — slovom neschopnými sa zdajú byť k veľkým činom nesebeckosti.

Bárs je ale jedna časť našej inteligencie milá, chorá a trpí na starovekú sebeckosť, predsa vládeme ešte jednou triedou spoločnosti, ktorej zdravý rozum ešte nepomatyly bludy,

ich účinnosť nenie ešte v putách panamína; vládnou schopnosťou a potrebnou oduševnenosťou k veľkým činom, ich sila nenie vyčerpaná, dá sa vyvinúť, len jej treba cestu ukazovať k dobrým cieľom, je ona dosť mocná postaviť sa proti ohromným rukám hrozného Molocha; len treba túto triedu k sebezavedeniu vzkriesiť, a jej silu k spoločnému cieľu sobrať a do poriadku doniesť. To je zástup ľudu a tých, ktorí ľud milujú. Upotrebme túto ukrutnú silu k zachovaniu spoločnosti, ktorú uzdraví jedine zo svojej sily neni sme vstave. Lenže ľud je len surová sila, ktorá je utisnutá na vodcov; vodiť ho má vzdelaná trieda uhorskej spoločnosti, ktorá ešte nenie nakazená, neodvisle smýšľa, slobody nenie zbavená.

K tomu cieľu musí sa spojiť tá neodvislá inteligencia dobrej vôle, ktorá nahliadnuc, že nebezpečné pomery ďalej jestvovať nemôžu a nesmia, ešte je vstave v záujme vlasti obetám sa podrobiť, a spoločne pracovať všade, kde sa ešte nachádzajú nenakazené živle. Od spodku, od základu započnúc, treba vystaviť a opraviť porúcané stavisko našej spoločnosti, spojiť v ňom, čo do jedna patrí, a keď vystavené múry už tak vysoké budú, treba ich dovršiť mocnou strechou politiky z čistého sebezavedenia vyvierajúcej.

Ponevác Moloch a jeho súdruhovia vyhybujú verejnosti vo svojom účinkovaní a pozorne sprevádzajú každý proti sebe nameraný pohyb, aby ho pomocou svojej náramnej moce hneď zpočiatku udusiť mohli, nesmieme s bubnom ísť na zajaca, lež ticho pod zádrapkami, ktoré ani v tej najmenšej miere nie sú nápadné, máme pracovať a k ľudu sa zblížovať, jeho dôveru si získať, pozornosť venovať záujmom jeho, obznámiť sa s jeho galibami, zachrániť ho od úžerníctva. A ani tu nesmieme ešte postáť; lež jestli sme už na toľko pokročili, podporujme jeho vzdelávanie a získajme si tú časť, chudobnejšej triedy vzdelanej, ktorú vedú vidinné ciele, a nie sebeckosť; vzvlášte knázov a učiteľov, taktiež aj nenakazenú čiastku učbárov a úradských. Zakladajme spolky dľa okolnosti rozličného cieľu, dajme im na čelo muža našinského, dozorstvo nech nevystane, s času na čas aj duchovným pokrmom ich zaopatríme, presvedčme ľud o tom, že statkár a roľník a vôbec dorábateľské triedy spolupatria; vyučujme ľud, ako má svoje záujmy zastavovať, a ktoré sú jeho opravdivé záujmy, preukážme, že im vyhovieť, nenie vec nemožná, a tak spojme triedy, ktorých záujmy sú podobné! Pri uskutočnení spolupatričnosti hospodárskych tried ale vysvetlíme, že v triede *panskej* i takí sa nachádzajú, ktorí — z výnosu svojho majetku

abo zamestnania žijúc — neusilujú sa druhých olapiť, — no a potom že veru i takí sa nachádzajú, ktorých chlieb takým spôsobom sa vyhľadáva; tú nenávisť proti panskej triede namerenú, ktorá pochádza zo všelijakých nespravodlivých kúskov, len tak budeme vstave vykoreniť, jestli rozdiel budeme činiť medzi panom a pánom. Lenže ani tu nesmieme ešte postáť. Ľud musíme varovať od úžerstva pomocou uverných spolkov, od drancirstva nesvedomitých kupcov ale zakladaním potravných spolkov. Sriaďujme hospodárske kruhy a zabezpečme im stály vplyv, aby ľud videl, čo je vstave vyvíeť spoločenská vláda, a aby tak jeho hospodárske záujmy opusteno nestály. Nakoľko je len možno, varujme ľud od nešťastia a útrat pravotenia sa, radme mu, aby v páde pravotných záležitosti k rozumnému človekovi sa obrátil, ktorý je od každého vážený, a ktorý vďačne donesie vec dľa svedomia do poriadku tak, že oba sa uspekoja, — aby sa to ale i previesť dalo, poprosme na vidieku poradných ľudí, ktorí by sa na to chytili; keby sme ale takého nenašli, poprosme poriadnejšieho pravotára, ktorému keď na vedomie dáme, že — bude-li zastávať záujmy ľudu pri tej najnižšej mzde, hojne sa mu to vynahradiť s tým, že viac sa ich bude k nemu obracať, keď aj mu nepripomneme tú všeobecnú úctu a plyn, ktorú mu zabezpečí u ľudu jeho dobrosrdečnosť. Takým spôsobom tedy aj statočnosť je výnosná.

V sredných školách tiež treba spolky zakladať, a založenie sveriť na profesorov, ktorí sú nášho smýšľania, priučajme mládež k vlasteneckému smýšľaniu, a jako má milovať ten ľud, ktorý jednúc na ňu sverený bude; upozorňujme ju na nebezpečenstvá kapitalismu, oduševňujme, aby viducne smýšľala o svojom povolaní; treba im kedy tedy i duševného pokrmu poskytnúť, aby sme mohli z nich osožných pracovníkov dobrej veci vycvičiť.

Vo väčších mestách treba sriaďiť tovaryšské a pracovnícke spolky s nábožným rázom, lebo len takýmto spôsobom budeme vstave robotníkov fabrických zachovať od medzinárodného nebezpečenstva a zmeniť v nábožných užitočných a vlasteneckých robotníkov, naplniť ich nenávisťou proti kapitalismu, a nie proti poriadku spoločenskému.

Kde je len možno, vyprostredkujme, aby sa panské role sedliakom daly do prenajmu, ponevác len roľnícky ľud sa môže s prospechom postaviť proti triede terajších arendašov, proti tým kynožiteľom rôľ, ktorí role len za sklep považujú, v ktorom celkom komôtno môžu odierať chudobný, v zápase s biedou nachádzajú.

zajúci sa, ľud. Roľnícka trieda nič nereskiruje, a preto primerano vyššiu árendu môže platiť, a predsa dobre výnde — a tak zmáhajú sa, i viac prevezme do árendy, a touto cestou by sa u nás usídlil *farmerský* rozmer, tak by sa vyvinula naozaj zámožná, vo vlasti vychovaná smerodajná sredná trieda, ktorá by potom prázdniť, ešte i dnes medzi vyššími a najvyššími triedami jestvujúcu, ktorú len dovandrovaná zgerba zaplňuje — vyplnila; a zostala by jedným účinným živlom uhorskej kultúry. Bohužiaľ ponač takej srednej triedy u nás nieto, ani o národnej kultúry reči byť nemôže, jaká ale je, vidieť na nej ráz cudzieho občanstva.

Treba i to vysvetliť ľudu, že nie vo svade a kortešačke má svoje blaho hľadať, vyplnenie svojej nádeje očakávať, lež v spoludržaní roľníckej triedy, v oznamovaní a uskutočňovaní svojích záujmov. Len tak sa zdvihne roľníctvo, len tak môže rátať na prospech náramná väčšina uhorského, štát tvoriaceho občanstva, len tak sa vyvinie národný majetok, ktorý je neodvislý od všemešťanského kapitalizmu a zabezpečuje pokrok a vývin.

Národ počína sa už i sám precúdzáť, už dvíha sa z tej ospalosti, ktorá všemohúcnosťou politickej spoločnosti záujmom bola pripravená, a ktorá ľahodiace ustavične na pomoci bola vládě kapitalistického Molocha, národ už otvára oči. Keď ale vidí, že jeho nádej je bez výsledku, že aj tá najmocnejšia dobrá vôľa a najvýbornejšia schopnosť je všetkých sil zbavená v pomotaných pomeroch terajšej politickej ústrojnosti, ponač človek navzdor svojej dobrej vôli je prinútený cestu presvedčenia opustiť a na pole neplodne cudzinských očakávaní je vlečený — očakáva dajakú zmenu, vnimavejší je k prijatiu nových myšlienok a povďačný proti tým, ktorí by ho vyviedli z bahna politickej a spoločenskej nemravnosti, alebo mu cestu ukázali, po ktorej má kráčať, aby si pomohol.

Ináče však už po celej Europe počínajú poznať figliarsku krajinu Molocha; celkom zrejmá je už tá okolnosť, že úradný liberalizmus drží s vládou bohatých (s plutokraciou) svobodnomyselným nazvaný kepienok ich hesiel a ustanovizien už tratí svoju skvelosť a ho upodozrievajú pozornejší.

Sebapovedomí prebúdzá sa, doprajme mu úplnej jaskosti. Ináče však, aby sme chytro sa chytli do práce a odhodlanie neodkladali, napomína nás k tomu čas a beh prípadov. Len zatiaľ môže dačo docieľiť, len zatiaľ dačo učiniť v záujme vlastenectva a pokoja, zakiaľ pustošiaca moc Molocha s tyranskou rukou nevytisne násilne vidinnosť zo srdca rozumných

ľudí, zakiaľ nepohrúži sa každá čiastka spoločnosti do chladnej sebeckosti hmotnosti, zakiaľ najdu sa takí, ktorých pohybuje oduševnenosť aj za také myšlienky, ktoré sú von z kruhu ich záujmov, zakiaľ jesto obetivavosti za obecné dobré.

Lenže — jako som bol povedal — ponáhľaj sa musíme, ponač už i také kruhy zaberajú sa so závratnou špekuláciou bursových smlú, ktorým čo statočnosť zakazuje. Ponáhľaj sa musíme; preto, aby nemravnosť kapitalizmu doposiaľ ešte mravný ľud náš nenakazila, a tak nám nevzala ten istý základ, na ktorý dnes ešte opierať sa môžeme.

Podáva: *dr. Cachtičan.*

Štátna idea.

Tvrďý je to oriešok, takú odpoveď dať na túto otázku, aby žiadna národnosť našej vlasti urazenou byť sa necítila a z tej príčiny na koľko len možno, vyhybovať budem každému urážlivému slovu, lež pridržiať sa chcem objectivne otázky tejto.

Každý človek na toľko je vzácny a cenný spoločnosti, na koľko svojim úmyslom a skutkom platnosť vydobýť môže. Každý taktovo prevedený skutok povyšuje a rozširuje cennosť jeho osoby. Skutky človeka čo občana len vtedy sa stanú ozajšne cennými, keď nimi direktne napomáhame dobrô vlasti, ponač povýšenie vlasti je povýšením občanov, teda aj pôvodca. Žiaducné je teda, aby občan svoju činnosť tak usporiadať, aby vo výsledku jeho práce každý občan rovnako účasť bral, aby povyšovaním seba, neponižoval alebo neutlačal ostatných spoluobčanov svojích.

Vzdelávanie a rozmáhanie jako jednotlivcov, tak aj celých vrstiev občanov v hraniciach horespomenutých je neoceniteľne prospešné aj pre vlast. Ťažkosť robiť alebo znemožňovať k tomuto cieľu namerené skutky, by bol nesmysel, ponač utáčovaním jednej alebo druhej stránky, národnosti alebo náboženstva utlačujú sa všetky; skutky tieto nech pochádzajú od bárs jak sa ručiacej alebo nazývanej osobnosti, musia vyvieriť z lásky k vlasti, nie ale zo sebeckosti, tým menej zo zlomyselnosti. Všetky snahy spolu, ktoré by cielily Uhorsko, drahú vlasť našu veľkou a blaženou učiniť, sú tak zvaná štátna idea. K dosiahnutiu cieľu tohoto požaduje sa obrovská a všestranná činnosť, ku ktorej práci všetci občania shromaždiť musia sily svoje, aby vzájomne pomáhali pozdvýhovali jeden druhého. Sila táto musí sa podobáť pramienkom osobe vyvierajúcim v jednu však veľkú riekku sa spojajúcim.

Napodobnenie toto verne sa dá snázorníť nasledujúcim spôsobom: Nech je Dunaj pri Dévéne vkročiaci následok vplyvu z Rakúska; Rieka Morava nech

označuje horňo-uhorských Moravcov; Váh, Nitra a Hron nech sú Slováci; Ipoľ Maďari a Slováci miešano byvajúci; Hernád Maďari a Nemci miešano byvajúci (Herr Naď); Tisa s prítokami nech sú Maďari; rieky za dunajské nech predstavujú Nemcov; Dráva Chorvátov; Sáva Srbov a Béga Rumunov; Rieky tieto slievajú všetku činnosť národnostnú; ktorú nasbieraly po celom Uhorsku v jednu veľrieku, Dolný-Dunaj tuto pomenujeme vlast uhorska. Vynechali sme len Dunajec, tento pomenovať môžeme Pangermánom, Poprád nech je Panslávom, Olt ale Panroman a síce tyto svojou činnosťou nenapomáhajú všeobecnú zrať vlasti, lež do cudzozemska namerené sú jejich snahy a tým napomáhajú nie svojské, ale vonkajšie dobrô. Konečne pripomenúť máme rieku Temeš, ktorá len vtedy sa vlieva do veľrieku, keď sú už všetky sjednotené, túto pomenujeme Maďaronom pod čím sa rozumejú tí Maďari, ktorí viac rečmi ako skutkami prispievajú ku blahu vlasti.

Kornel Medriczky, učiteľ.

Sbierka milodarov

na cieľ slávnostnej poklony koncom XIX. a počiatkom XX. storočia vydržiať sa majúcej.
(Pokračovanie).

Vykázaná summa 906 kor. 72 hal.; Karolova Borbély (Bp.) 13 korún; Prelovszky István (Bp.) 3 kor.; Valent János (Csermend) 10 kor. 60 hal.; Stilla Anna 2 kor. 50 hal.; Richter L. (Nitra) 18 kor. 88 hal.; do hromady: 954 kor. a 70 halierov. Pán Boh zaplac!

V Budapešti, 2. júna r. 1898.

Dr. Jozef N. Janda.

Vzdych k Marii, pomocnici našej.

*Svätá Panno, Božia matko
daj, bych tvoje bol dieťaťko!
Tvoje v žilí, tvoje v hrobe,
tvoje v biedach, úzkob dobe;
tvoje v križi a horkosti,
tvoje tu i vo večnosti.
Svätá panno, Božia matko,
tvojím byť tak milo, sladko.*

*K tebe vzdychám, teba hľadám,
v tebe nádej moju skladá.
Ty si dobrá, ó stoj pri mne,
slabé dieťa stráž úprimne.*

*Podporuj ma v horlivosti,
v bojoch proti hriechu, zlosti.
Keď ma bôľ rve, či bič šľahá,
zostaň pri mne matko drahá.*

*Ty vieš pomôcť, máš to v moci,
tys' láskavá vo dne v noci.
Ty si verná, neznáš váhať,
milosrdná, chceš pomáhať.
Ty milostná, ty silná si,
útul vinných, brána spásy,
úfnosť zeme, raja krása,
z teba smutným radosť jasá.*

*Kto ťa prosil, kedy vzýval,
a slasť tvoju nepožíval?
Preto volám v túžbe, v núdzi:
tys' nešťastným na porúdzi.
Preto kričím, hlásam stále:
ty vyrovnáč krivdy, žiale.
Touto vierou kojím seba:
ty pomôžeš mi do neba.*

Dľa nem. Dlhomír Poľský.

V máji.

*Premenil čas rucho svoje,
Biely odev skvieť neskveje
Viac na matky nádrách zeme.
Niet tarkavých už zeme hrúd,
Zelení sa už besný hrúd;
Neskryty viac potoku prúd.*

*S vlnkami sa on ihráva,
A veselo žblnkotáva,
Hučí až človeku hlava.*

*Kvetinky sa vyvyšujú
Biaženosti plnú svoju
Z kališkoch púšťajúc vôňu.*

*Pôvabnou tou naplnený
Slasťou, stojím prekvápený
Zahutané slyšiac tony:*

*Vitaj, šeptajú kvetinky,
Ozdobo nebies Panenky,
Vitaj Kvetňu, vitaj sladky;*

*Vitaj a sláv slávne slavnú
V sláve Kráľovnu bezškvrnnú,
Jež si mesiac krásny máju!*

*Mich. Ernest Bobrovsky,
bohoslovec.*

Aké sú dnes mladé panie?

O tejto otázke nasledovne píše jedna „mestská tetinka.“

Je to otázka veľmi na čase, moji drahí!

Hej, keď som ja kvitla! Je síce pravda, že je tomu už dávno, ale dobre pamätám na tie kvietky a na to ovocie, ktoré raj môjho manželstva donášal! Kto s prázdnu rukou začal, ako ja a môj muž, ten nemôhol ešte zabudnúť na tie kyslé jablká, ktoré sme hrýzť museli. Ano, keď som kvitla, moji drahí! Vtedy sa mladá pani sama česávala a o 6-tej bola už dávno na nohách. Dnes si sadne mladá pani z takzvanej strednej triedy v jemnom nočnom kabátiku do pohovky a čaká, kým ju prídu očesať, (kedysi česaly sa ženské na hore), teraz jej češú vlasy! Za mojích časov navarila mladá pani samá kávu a mala z toho nevystoľnú radosť, keď mohla samá predložiť mužovi hrnček. Teraz ale sa považuje pani veľkomožná do 8-jej v posteli a je s tým úplne spokojná, že mužovi, ktorý musí zavčas do obchodu, posluha navarí raňajky. Jej slúžka je, pravda, aj „kuchárkou“, ktorá sa musí postarať o obed, a síce, nakoľko to možno, dla rozkazov v uličnom obloku vyvalenej mladej panej. My, keď sme boly mladé o ten živý svet sme nevypustily varečku z rúk a slúžilo nám to len ku cti a chvále, keď sme mohly mužovi sebou pripravený obed predložiť. Večeru ma dnes tiež slúžka na starosti, kým sa mladá pani s prechádzky vráti. Za našich časov mladá pani samá pripravovala šalát vo veľkej mysi a nedovolila, aby druhý piekol mužovi palacinky.

Deti poumývať a uložiť je dnes tiež povinnosťou služky, lebo mladá pani sa musí večer s pánom manželom poprechádzať. Ja by som to nebola v mojom mladom veku ani jednej mladej paničke odporúčala, aby opateru detí sverila na posluhu. Ešte mužovia by boli za to! Teraz ale už ani oni nevidia na tom nič zlého, lebo tak privykli. Pýtam sa človečenstva: Čo za prácu majú dnes mladé panie? A keď všetku jich prácu dovedna dáme, nemôžeme povedať inšie, ako to, že nemajú žiadnej, ani tej najmenšej práce!

Že žiadnej? Nesmieme byť v oči nikomu nespravodlivými! Majú naše mladé paničky dost práce, ktoré síce nič nedonášajú, ale sú s tými väčšími výdanmi spojené! Takéto mladé panie (nepreháňam) musia cez deň aspoň tri vydaté kamarátky navštíviť a sa ich opýtať: ako im slúži zdravie, či sa im nesnivalo dačo zlého? a či im v noci daktorý zub neoderavel? Potom si musia všetky mannhajmské výklady poobzerať a zaznačiť, v ktorom videly nejaký novomôdny oblek. Aj divadlo je tu; dnešnia mladá pani nemôže, pravda, zapreť svoj cit pre umenie a každý Boží deň sedí v divadle, čo si od ženicha už pred sobášom vymienila. Počas pausí hlasne rozpráva o najnovšom zasnúbení, o nejakej novej vzorke ku vyšivkám alebo ztratenom psíkovi, ktorého z príležitosti jej posledných menin dosta'a do daru od muža. — Tak jej prejde šťastlivo jeden deň a príde druhý. Čo zajtra? A, to je mužová starosť, aby išlo všetko dobre!

— Ano, hovorí mi raz jedna mladá, nedávno vydatá panička, s ktorou som sa prave o tomto drahom manželskom živote rozprávala.

— áno (a mrdne plecóm a zakrúti nosom až kdesi za uši)

— mladí ľudia, čo sa teraz ženia, musia nie tak sosbierať všetkých päť smyslov do kopy. Musia mať ra zreteli, že sa tie staré weinsbergské časy, kde bol

muž najväčším pokladom pre ženskú, už dávno pomínuly!

Počkaj! myslela som si, — veď ti ja hneď zavesitím!

— Ano, hovorím, moja milá, vy máte úplnú pravdu. Mladé panie v devätnástom stolytí majú docela iné starosti, ako by maly svojim mužom pomáhať. Sú rady, keď ich vidia do Ameriky utekať. Povedaly ste čiročistú pravdu. Weinsbergské časy sa už pomínuly! Dnešné dámy majú radšej hodbáv a aksamít, než súcit v farchách mužových a radšej si zavesia zlaté refaze na krky, než by sa samy ovesily mužovi na krky. Aj vy patríte, moja drahá — buďme si uprimní — medzi tieto hodbavné bábiky! Ostatne vy ste už celkom inakšie, ako panie za môjho času. Alebo viete aj vy mužovi z krajciarov zlatých narobiť? Vy potrebujete k jednomu detsku odrazu dve dievky. Ste ženy, ale košík so zemiakmi pošlete z rýnku po druhom domov. Každý deň s inou frisurou idete na ulicu a ani neviete, ako zmrhať čas Boží. Vy nie ste ženy, ale dámy. Ste stroje, voskové paničky, ktoré mužovia každé ráno so zlatým kľúčom musia nafahovať. Ste voskové figúry a nemáte druhej práce, ako oči podvracať, fintiť sa, svetu sa ukazovať a od mužov na rukách sa dať nosiť. Nemáte smyslu a srdca pre manželský a rodinný život. Ste voskové bábiky, ktoré musia pod sklo dávať, aby nevybladly, t. j. aby vám vetor nesfúkol rížový púder s tváre! Porúčam sa, majte sa dobre!

Mali ste vidieť tú tvár, čo na to mladá panička strúhala. Nestydatejšie, ako ja, hovorila pri odchode, sa ešte nik s ňou neshováral. Ale veď mňa beztak, ako starú hubaňu poznajú:

Nedbám! Nech ma aj poznajú, ako takú! Hubatí musia byť tí, ktorí novému svetu vykričia staré pravdy.

*

Jedno druhé poznamenáme aj my na tento článok. Poklesky v ňom kresťené sa žiaľbohu aj u nás hojne nachádzajú, a síce nielen u takzvanej strednej triedy, ale aj v tých najnižších vrstvách ľudu.

A niet divu, lebo u nás ešte vždy panuje slobodný priemysel, slobodná konkurencia a nemáme zákona, ktorý by našich robotníkov chránil.

Tak v boji o každodenný chlieb nedostáva sa rodičom naším času, aby sami vychovávali svoje detky a celá výchova ponecháva sa škole. Lenže terazšia škola nezná Krísta, ducha kresťanského a nevychováva, ale len učí. Väčšej čiastke učiteľov, česť a poctivosť výnimkám, smrdí škola. Panie učiteľky sú tiež cifríčky. Z novej školy vychádzajúca mladšia generácia nemá žiadneho kresťanského vzdelania, nemá poňatia o kresťanských čnostiach, vyhýba práci, je marnotratná, zpupná a drží na módu.

Tedy do katolíckych, dla možností mníchmi a mníškami vedených škôl treba poslať deti, ktoré školy nie len učia, ale aj v kresťanských čnostiach vychovávajú. Žiaducno by bolo, aby v každej obci bola osobitná katolícka vierovyznanská škola; nech nevidí mäkká povaha detská v učiteľovi príklad na módného, titulobažného panáka.

Tí svetskí, ktorí majú na starosti výchovu mládeže, mali by v úradnej rovnošate chodiť a týmto treba aj úradný titul dať, nad čím sa sotvy kto pozastaví, veď aj Sv. Otec a Jeho Veličenstvo tiež predpísané rúcho nosia. Aj z hmotných ohľadov by to bola len výhoda pre učiteľstvo a pre professorské sbory, keď by v úradnej rovnošate chodili. A ani

nečakajme do tých čias, kým vláda nariadi učiteľom, učiteľkám a profesorom, aby v rovnošate chodili, ale nech sa postará už teraz o to katolícka autonómia, že by celé osobenstvo katolíckej vierovyznanskej výučby rovnošat nosilo. Ďalej, ústavom nech slúžia za vzor kláštorské školy, kde sa naučia dievčence marnotratnosti, ale vážnej práce, tak šiť, strihať, pliesť, variť, domácnosť viesť atď.

Ale aj celá spoločnosť katolícka sa musí pohnúť v záujme jej dávnej jednoduchosti. Cieľu primerané by bolo, keď by katolícke spolky tak robily, ako v Bavorsku, v Mníchov-Glattbachu, kde založily katolícku spolkovú fabriku na šaty. Celú krajinu, každé mesto, každú dedinu a samotu treba sriadit' v katolícku spoločnosť uviesť nazad do prastarej katolíckej jednoduchosti a spokojnosti.

Budme zase katolíckmi vo všetkých našich činoch, skutkoch, šatstve, v obcovaní s druhými a tí, ktorých duša v priemenlivých naukách protestantských pokoja nenachádza, nepoženu sa do beznáboženstva, ale sa vrátia do lóna matky cirkve katolíckej.

Na to sa musíme vynasnažovať vlastnými silami, v záujme sv. cirkve a vlasti, aby len jedno náboženstvo bolo na zemi tak, ako jeden Boh je na nebi!

V Nemecku tvoria katolíci len 1/3 celého obyvatel'stva, a predsa neostýchajú sa verejne hlásať na jich každoročných zasadnutiach, že oni ku väčšej sláve Boha a v záujme vlasti bojujú za náboženskú jednotu, za jedine spásanosnú cirkev katolícku.

Dajme na známosť i my bratom protestantom, že sú naše snahy v záujme vlasti na náboženskú jednotu namerené, že ich vždy s otvoreným náručím prijíame a môžeme mať nádeje, že naše úprimné slovo neostane bez blahodarného účinku.

Budme hrdí na naše náboženstvo, lebo ono je len čistou naukou Ježiša Krista; budme aj v praxi katolíckmi, t. j. nech sú aj skutky naše katolícke skutky. A vtedy každý katolíck tak dobre bude apoštolom svojej cirkve, ako hocktorý missionár v Afrike, uprostred divochov.

V tomto slavnom boji a'e musia predchádzať ženy, okrášlené všetkými ženskými cnosťami katolíckymi.

Tých všetkých ct. predplatiteľov, ktorých predplatok už vypršal, úctive prosíme svoj predplatok obnovit'; tých ale, ktorí predplatili, preto ale „Krestan“-a nedostávajú, prosíme peniaze reklamovať na pošte, alebo poukážku s tých peňazí nám poslať, aby dl'a miery spravodlivosti pokročiť mohli.

Vydavateľstvo.

Grécky kráľ všetkých panovníkov navštíví v lete, v júniusí príde k príbudznému cárovi, ktorý ho tak prajne zastával proti pohanskému Turkovi.

Panovník Ferdinand v tieto dni navštíví svojho cisára sultána v Carihrade. Tento bulharský panovník od dávna špekuluje, jako by mohol kráľom stať sa, lenže uznanie veľmocí jakosi mešká.

Zoltán Zmeškal, tento herský ľudák na dlhší čas šiel do Vörishofenu, kde odpočinúť si chce, spolu ale aj k vôli liečeniu Kneippovmu ta šiel.

Jako žil Gladstone? Nedávno sme poslali zprávu o smrti Gladstona, slyšme teraz čo-to z jeho života. O ňom môže sa povedať, že zdravý sluch bol v zdravom tele? Pravidelne a jednoducho žil. Vždy spal osem hodín. Ani tie najvážnejšie záležitosti neukrátky odpočinok jeho. Keď sa prechádzal, klobúka a svrchníka nemal. Nejedol moc, ale všetko dobre požíval a pomaly jedol. Nikdy nefajčil. Aj telo cvičil rubaním dreva. — Tento vážený stavec žil vyše 80 rokov; a veď jeho zamestnanie nejednemu človekovi by bolo nervy zhubilo.

Veľká púť Slovákov a Moravcov v budapeštianskom Jozefove. 19. júna b. r. jozefovskí farníci ku cti najsv. Srdcu Ježišovmu budú putovať na pútnické sv. miesto Maria Einsidl (Pustavnícka Maria). A síce v spomenutý deň rano o pol-7. hodine po krátkej slovenskej kázni pohnú sa v mene Božiom pod náčelníkom kaplánom Jozefom Janda; pobožný spev zbožných pútnikov sprevádzaný bude hudbou. Večer ale po návrate udeli sa pútnikom so sviatostou požehnanie. Na pútnickom mieste okrem obyčajných pobožností toho roku aj kážeň bude o preb. Panne Marii.

Volba v Pápe. V Pápe bola volba kraj. vyslanca, lebo bývalý vyslanec tohože okresu dr. Fraňo Fenyvessy stal sa fôišpánom. Volba veľmi tichá bola, lebo jednoducho vymenovali dra Loranda Hegedüsa za vyslanca. Jeho programná reč páčila sa liberalným mamelukom a mamelukým neodvisliakom rovnako.

Obraz francúzskeho snemu. Teraz už známe sú zprávy všetkých volieb. Republikánov je 292, socialistov 52, radikálov 149, monarchistov 44, konzervatívnych 42. — Terajším ministerpredsedom je *Meline*, ktorého židia nepodporujú, lebo záležitosť Zolu a Dreyfussa zo stanoviska spravodlivosti rozsúdil. *Meline* aj kat. smýšľajúci vyslanci podporujú.

Púť do Loretova. Na lampu večitého svetla vyše 2000 korún dali horliví kresťania uhorskí vp. Michalovi Vargovi, ktorý 3. sept. b. r. v sprievode pútníkov zanesie tú lampu do Talianska tomu domu sv. Púť potrvá od 3. sept. do 12. sept. Cesta bude stáť na III. triede 14 zl. 50 kr.; na II. triede 24 zl. 50 kr. (s postelou), bez postele 22 zl. 50 kr. Hlásit sa možno je vo Vacove u vp. Michala Varga do 15. aug.

Nech žije Andrej Rojko. Tohoto neohrozeného ľudáka oslobodila 2. júna tlačová porota v Bpešti; ba ešte aj 40 zl. mu na útraty s cestou spojené prisúdili. Dajže mu čo 75 ročnému starcovi Boh dobrého zdravia, aby i ďalej mohol karhať zednárskeho liberálov.

Hlad v Bács-Kishegyesi. V tejto obci od dávna je veľká núdza. Asi 500 robotných ľudí je bez práce. Títo sa sriekli a zadali prosbu na ministra vi útra, aby im dal robotu a chleba. Keby im minister nepomohol, pišu, že hladom musia zomreť. Aj to spomenuli v tej prosbe, že bez jedla svoje deti môžu vychovať za mrzákov, ale nie za vojakov. Ako-že je to? Veď je Madarország rajom — pre mamelukov.

V Uhorsku spotrebovaný tabák. T o h o roku behom prvých troch mesiacov spotrebovalo sa dohaňa v cene 11¹/₄ mill. zl.

Pút. Kto by mienil b. r. z Oravy, Liptova, Turca a Trenčína na levočskej púti účasť brať, ten nech sa u veľ. p. farára *Jána Hattyára* (Habovka, p. p. Zuberrec) prihlási. Cena z L. Sv. Mikuláša do Iglova na II. hej triede stojí 1 zl., na III. tej ale 63 kr., alebo tá i razpäť II. kl. 2 zl., III. kl. ale 1 zl. 25 kr. Ale aj tí, čo nižšie Sv. Mikuláša vysadnu, tiež za polovičnú cenu na košicko-oderbergskej železnici do Sv. Mikuláša cestovať môžu, keď sa do 10-ho júna u vyšspomenutého farára hlásiť budú. — Levočský odpust odstavuje sa každoročne 2-ho júla; pútnici teda z Oravy a iní, pohnú sa 30-ho júna o 1258 minúte popoludnie do Iglova; nazpäť ale vrátia sa 3-ho po službách Božích na poludnie o pol 12 z Iglova.

V zvol. Lupči, Koželuh Ludvik Szikora 28 roční strelil nešťastne do svojej milenice 18 ročnej Anny Gážo 27-ho mája v noci o 12-tej a potom do seba, oboja nešťastníci ležia na smrteľnej posteli, niet úfania, že sa vyličia.

Oslobodený Gárdoš. Už s ne boli písali, že súdra stolica na väznenie do smrti trvajúce odsúdila Gárdoša, ktorý upodozrievaný bol, že otrávil manželku. Kráľ. tabuľa vidiac, že to upodozrievanie nenie úplne dokázaným, oslobodila ho; teraz rozhodnula v tej veci aj kuria, ktorá ho tiež oslobodila.

Vtipný kresťan. V Judapešti istý kresťan prišiel do hostinca obedovať. Pred obedom prežehnal a pomodlil sa. Pri druhom stole jeden človek hrbatého nosa poznamenal, že o dve sto rokov nazadku zostal ten hosť, ktorý počul slová cesnakára. Hosť po obede zašiel sa prežehnal a modlil. Kozkár znovu poznamenal, že ten chudák o dve sto rokov nazadku zostal a nepozná pokrok. Po modlitbe ide hosť rovno ku krivonosému a povie mu: Dľa vašej mienky o 200 rokov na zadku som zostal, lenže vy ste o 2000 rokov zostali na zadku; — a s tým sa obrátil a zahanbeného dľa nôh husára tam nechal.

22 tisíc zl. a len 8 dní. Žid B. Schwartz narobil čo sklepník 22 tisíc zl. dlžoby, potom ale zavrel sklep, že nemôže platiť dielňam. Jeho imanie stálo dakoľko stoviek len. A hľa súdna stolica šlahla mu len 8 dní, ktoré v chládku má presedeť.

Víťuz žid. Kupecký pomocník Šaja Káhan palicou šiel do domu dlžníka, ponevác ale tento nebol doma, nabil toho, ským sa stretol, totižto chudečku starú matku dlžníka. Dlžník Josef Szakács obžaloval víťuza žida, ktorému sráč len šlahnú pol dňa.

Ako rastú mestá. Pred 110 rokami vo Varšave bolo 96 tisíc obyvateľov; dnes je 640 tisíc; Častochov nemal ani 3 tisíc obyvateľov, dnes má vyše 45 tisíc.

Prospešný zákaz. V Norveгии predostrú snemu zákonný návrh, aby deti nižšie 16 rokov nemohly fajčiť; policia im môže dohán odobrať, okrem toho potrestat ich môže od 2, do 100 zl.

Židia na budapeštianskom kráľ. všeučelisku. Ročíte z čistých kat. základín dostáva budapeštianske všeučelisko 200 tisícov zl.; a predsa kat. poslúchačov má len 1680, židovských ale 1255.

Závratník žid. V Soprone policaji lapli žida M. x a Kohna, ktorý väčšie zásoby tovaru objednal u dielníkov, lenže o zaplatení ani počuf nechcel, lež s kamarátmi prepucoval peniaze. Konečne Emil Gersdorf oznámil ho, a tak tento šudár je už v chládku.

Pochované domy. V tureckej Osenove pod pohorím Despota sklzla sa pôda a pochovala 38 domov v ktorých 103 ľudí bolo, zväčša detí a ženské.

Strašne zavraždená deva Úrandne sa sdeľuje z Trenčína: 17. dňa m. mesiaca v trenčianskom chotári najšli v potoku ženskú mrtvolu na prsiach dopichanú, i na hlave a na chrbte rany majúcu. Je ona dcérou Jozefa Slavku a jeho manželky; doposiaľ nepodarilo sa vraha vyšetriť.

Čítať knihy, či nie?

Pavel. Ale kmotre, či vás ozaj oči nerozbolejú, keď celú Božiu nedelu v knihách a novinách sedíte ba v zime aj pri svetle večer spieňate?

Martin. A prečo by ma maly rozboleť? Či ja viac čítam, nežli náš p. učiteľ, ktorý denne s deťmi hľadí do knihy a večer seba vzdeláva? Dakovať p. Bohu, mám zrak zdravý ešte. Nuž a vy kmotorko preto nečítate, že vás hneď oči rozbolia.

Pavel. Eh čo? Ja mám tak zdravý zrak, že na tantom vrchu naše ovce vidím, ako sa pasú; ale preto nečítam, že nenahliadam, žeby z toho mal nejaký ošoh.

Martin. A ja naopak. — Z náboženských knih beriem posilu na duchu, ktorá mi je v rozličnom súžerí potrebná, teším sa v Bohu a Spasiteľovi svojom, pripravujem sa na večnosť, hľadám útechu a istotu. Zo svetských knih ale beriem poučenia a z poučenia ošoh pre tento vezdejší život.

Pavel. To je síce znamenitá vec; ja ale nečítam, ja len tak rozmýšľam a tak sa vzdelávam.

Martin. Mýlite sa kmotre! My roľníci nemáme na toľko vybrúsenú myseľ myslením, ako učení ľudia; — učení ľudia obohacujú svojho ducha myšlením, my nie; my sme na to prisľabí, a preto potrebujeme knihy.

Pavel. V tom môžete mať pravdu kmotre; ale na čo sú vám tie noviny, ktoré tak chvatom čítavate?

Martin. Vás kmotorko, volakosi pamäť necháva. Či ste ma kolkoráz v prítomnosti susedov, keď sme pri peknom večeri sedávali tu pod košatou lipou, sám nežiadal, aby vám niečo nového z novin sdeľil?

Pavel. Veď je pravda, že som vás často o to žiadal.

Martin. Nuž tedy čítam noviny preto, abych vedel, ako s et beží t. j. abych znal, čo sa vo svete robí; aké nové veci vymýšľajú ľudia, ktoré slúžia ku poľahšeniu našich ťažkých prác a ku pohodliu.

Pavel. Tak je kmotorko; budúcu nedelu, ak p. Boh dá, budete rozprávať obsirne. Teraz len to mám ešte podotknúť, že ste už i mňa presvedčili o potrebe čítania knih, ale kdeže vziať peniaze na tie knihy?

Martin. Kmotorko, nič je nie na svete tak ľahné, ako knihy. Vidíte, náš roľník vyhadzuje na pálenku a na dohán denne 15—20 kr., porátajte, čo vynesie to za 365 dní, a hľa, hneď bude odkiaľ nadobudnúť

si knihy. A ktomu, keď si za pár krajciarov knihu kúpite, veď ju hneď po prečítaní nezničíte, neodhodíte, ale si ju odložíte, aby ste ju zase vy, alebo vaše dieťky čítali a čo je v nej dobrého, do života uvádzali, slovom, aby ste z nej osov brali. Len si pomyslite, časopis „Kreštan“ stojí do roka 2 zl. vychodí každú nedeľu. Či by v každej obci, dvaja gazdovia spolu nemohli naň dať po 1 zl. aby ho spoločne čítali? Jestu už aj medzi nami statoční roľníci, ktorí začínajú čítať noviny a knihy, tých treba nasledovať!

Pavel. Ej kmotre, vy ste predseda len múdra hlava. Počuvnem vás a sľubujem vám, že od týchto čias už i ja budem čítavať. A aby ste mi uverili, že to úprimne myslím, čo vám sľubujem, tu vám dávam predplatok na časopis „Kreštana“, o ktorom ste len teraz spomienku urobili. — Ale hľadteže kmotre, to by bolo malo, keby sme len my dvaja v našej obci čítavali, — musíme sa pousilovať, aby sme všetkých občanov k tomu naklonili. A nás len vari skorej počuvnu, nežli p. učiteľa, lebo kabaničiar kabaničiarovi najskorej uverí. Ba, aj čo mi prichodí na um! nerozpresteme našu činnosť len na našu, ale i na susednie obce, v ktorých ako vieme, ešte sa nikomu o čítaní ani nesníva.

Martin. Pán Boh daj, aby sa vaša zdravá, na čase súca myšlienka uskutočnila! Ja vám sľubujem, že spolu budeme všemožne pracovať na tom, aby sme nielen tunajších spoluobčanov ku čítaniu kníh naklonili, ale i občanov susedných obcí, lebo len z čítania dobrých vzdelavateľných kníh a novin berieme úžitok.

Emanuel Filkorn.

Židia a kultúra.

Kultúra po slovensky znamená toľko, ako vzdelanosť. Otázka je, či židia od tej doby, čo v Árpádovej krajine žijú, ľud vzdelávali a vzdelávajú. — Ja ale by sa po najprv pýtal, či otázka táto má práva jestvovania? Dľa mojej mienky nie, ponevác ale židia všetko si privlastňujú, a po celom kontinente sveta tam žnú, kde nesiali, po širom svete hlásajú, že oni všade ľud vzdelávajú, aby takýmto figliarskym spôsobom mnohí omámení jejich účinky obdivovali, menovite ale, aby chválu štáta liberálneho získali, toho štáta liberálneho, ktorému ako volakedy zlatým teľaťu na púšti tak hlboko sa klaňajú.

Toto jedno je sväté, že v našej krajine, nie žeby ľud boli vzdelávali, ale to je už čiročistá pravda, že úbohý ľud náš vždy zderávali a zderávajú! Toto im privlastníme, a sú-li svedomití (!), nuž to uznajú.

Keď ale privlastňujú si to, že ľud uhorský (a najmä slovenský) vzdelávajú, našiel sa muž, ktorý otázku túto skúmal, a interesantné je vedieť, čo bolo ovocie, následok skúmania jeho? Spisovateľ tento menuje sa Gejza Petraševich, a dielo má nápis: „Uhorsko a židovstvo.“ Čo on obširne opisuje, to vám my v

krátkosti sdelíme, a myslíme, že aj z tohoto sa niečo poučíte, a tú kultúru židovstva na svoju cenu odceníte.

Horespomenutý spisovateľ, asi takto smýšľa o vzdelanosti židovstva, ktoré židovstvo nielen na pôde hospodárstva má silnú posíciu, ale aj vzdelanosť ľudu si privlastňuje. Po najprv v jejich moci sú *časopisy*, v ktorých svoje smýšľanie, mienky rozosievajú, pravda nie ako svoje, ale vždy ako druhých, aby pod plášťom nikto nezazrel krivonos židovský, ačkofvek niektoré časopisy židovské kreštanstvo nehanebno napádajú. Niečo vznešeného nevedia židia napísať. — Chybní a opravdive vzdelanosť rozširujúci spisovatelia uhorskí, sú *kreštania*, lebo židia aj časopisy len preto udržujú, ponevác znamenitý rebach donášajú, a cieľ hlavný židovských spisovateľov (novinkárov) je: protivíť sa kreštanstvu!

Len sme my šťastliví. Na celom širom svete nie to vespolek židovských novinkárov toľko, ako u nás v Uhorsku, kdežto obyvatelstvo iných krajín nás prevyšuje. A prítom aká je u nás nádej budúcnosti? Inde židov všade vytisnú, u nás, ako z jari hrústy množia sa, a nieto *Luegera*!

Akoby tu židia nemali svoju zem, zem Kanaán!

Je pravda, že my ani židov, ani jejich časopisov sa nebojíme, len jedneho sa obávame, že ideálny duch kreštanstva, duch evanjeliuma z mnohých srdc vymažu.

Čo mali chýrečnejších štátnikov, tí všetci po židovsky smýšľali. — Disraeli, Gambetta nadovšetko židovstvo schvaľovali a *peniaze* milovali.

Židia jedine za pominuteľnými, chmotnými vecmi idú. — Nedajú sa pokrstiť, lebo nemôžu zrak zdvihnúť na vrch Sinai, len dolu v pušti, vo tme, kde je metall, zlato, diamanty plazia a klaňajú sa teľaťu zlatému.

Židia radi sa učia, najmä rátať a reči, aby tým prefikanejšie mohli jednoduchých šudíť. — Ale ani jednu reč sa nenaucia čisto. — Vždy a všade ten židovský jazgon (výmluva, n. príklad: koc, (koč), plúvo (pivo), najmä v uhorsku (miesto gyönyörű povie žid djömörő), v nemecku (mesto jich jach, a čo to? mach dich groiss!)

Aby ale k čomu potrebné je lamania hlavy, židia rátať dialky nebies, hviezd atď. (ako Flammarion, Kopernik, Kepler), na to rozumu málo majú. Jedine dobre rátať z hlavy, lebo to už môže aj ten najmenší Isik, alebo aj to najstaršia Rafika upotrebiť, najmä keď má dočinenia s takým ľudom, ako je náš slovenský. — Známo vám je to, keď istý M... nášmu

sedliakovi vydal miesto 60 zlatý len 30, lebo každú piatku rátať za desiatku, a ešte aj o tom presvedčil hlúpeho Jana nášho: phäť a phäť je dhesať! A ten mu to uveril.

Preto židia nejdu za hospodárov, ale idú za inžinierov, lebo včuť aj stavať aj merať je dobrý gšeft, najmä v takej stolici, kde židia spojenosť majú so stoličnými páni (nie zdarma.)

Jeden zomierajúci žid takto hovoril synovi: dvoje ti trebat, písat a rátať, aby si mohol pripísať a prirátať.

Pod cisárom rímskym, Augustusom, žil jeden židovský básnik, menom Horatius Flaccus. Tento básnik pekne veršiky písal, ale lebo druhých, lebo seba chválil, aby len cisár ho miloval a veršiky jeho dobre platil. Vtedy bola veľká vojna pri Actiume, Horatius pojal nohy na pleca, zutekal, a potom škaredník tento písal báseň, že aký on bol pri Actiume oduševnený za vlasť, aký smelý a zmužilý! Keď jedenkrát vietor vyvrátil v zahrade jeho jeden strom, tiež písal veršik, aké šťastie na celú rímsku krajinu, že ho ten strom nezabil, ako keby pre jedného žida celý svet sa išiel srutiť. Je to len za ohavné sebevedomie!

Židia píšu a čarbú mnoho, ale v duchu Talmuda. — Akoby ale každý jeden nezbadal duch tento, ktorý protiví sa duchu Biblie svätej. Židia nikdy nechceli tak smýšľať, ako Biblia starého zákona, ako svätí spisovatelia knihy tejto podivnej a svätej. Nenašlo sa ich päť spravodlivých! Kde by sa našiel včuť aj jeden, kdežto už ani Jeremiaš, Izaiáš, Habakuk, proroci nežijú, ani chrám jeruzalemský nejestvuje, ani leviti obety nekonajú, nieto ani archy úmluvy, a na miesto prúta Árona, jedine nôž šachterský bečelujú.

Dr. Birnbaum v Bazeli roku 1897 židov delil na východných a západných, a potom na to prišiel, že aj východní a západní sú židia a to opravdiví!

Tento múdry žid cslému kresťanskému svetu veľkú a mimoriadnu radosť chcel spôsobiť? Chcel židov celého sveta znovu spojiť, aby spolu bývali, spolu žili, lebo čo sa týka berly kráľovskej azdaj Rothšild, Hirš, Popper (kto vie či aj Kepf nie) boli by konkurovali, a palác kráľa Šalamuna a Dávida znovu by sa bol vystavil. Lenže námahy tohoto chválitebného muža byly daromné! Židia sa spojiť nechcú, najmä židia krajiny našej ani za neviem začo by to neurobili, ktorí v najnovšom čase aj to už svedčili, že Arpád vodea uhorský bol žid (o žene jeho nepísali, lebo ťažko k Árpádovi Ráchelu, alebo Sálíku privlastnúť) a židia a^{bo} levy bojovali.

Kto tomu uverí, budiš spasený!

Kongres v Bázeli sa rozišiel, a židia po celom svete rozstrasení ďalej kupčia a gšeftujú.

Čo sa týka umelectva, židia len kresťanských umelcov mohli a vedeli nasledovať. Niečoho originálneho nepreukázali. To jedno uveríme, že na soche najlepšie *nos* vedia vykreslať, a na obraze nohy rytierske.

A v musike akie nové pokroky učinili? Aj tu sa chvástajú, že mnoho originálneho produkovali. Ale opravdiví kráľovia musiky, Wagner a List (uhor) sa osvedčili, že židia len nasledovať vedeli v musike francúzov, talianov a nemcov.

Nie tak v musike. ako v *tanci* je žid šikovný!

Židovských hercov (tíaterlist) je mnoho, ale nejakého veľkého umelca nemali ani mať nebudú. — Je pravda, žid sa na všetko podujme. Už od prírody súci je na pretvaractvo, na bíme také grimasy bude robiť, že človek sa aj chutno zasmee, ale nie tak na jeho grimasoch, ako na samom židovi, ktorú v osobe opici sa podobá. A keď židovka dáva kráľovnú, lebo princesnú, to je do puku!

Čo sa týka politiky, každý žid sa drží za štátnika. Nejednen teda že dobre vie písat, dostane sa za novinkára, napíše niekoľko článkov, židovské noviny začnú ho schvaľovať, vytrubujú: ejhľa, nové svetlo, nový spisovateľ sa zjavil! A majú nového chýrečného muža, ktorého množstvo čitateľov obdivuje, kdežto celé je majsterstvo opravdive z huncútstva pozostáva, a k písaniu ani potrebnej učenosti, ani vzdelanosti nemá.

V politike majú jedno heslo: spojme sa všetci. — Dobre viete, že počas volby všetci židia proti nám, proti kresťanským ablegátom brojili a bojovali. — Všade jednomyseľne zachádzajú, preto veľká je jejich sila. — Mocnejšiemu činia poklonu, k tomu, ktorý má vládu sa pripoja, lebo pri všetkom bližšie, alebo ďalšie, ale vždy isto určité ciele majú. — Jeden druhému napomáhajú, a kde niektorého žida k istému cieľu (n. pr. úradu) priviesť, sa ustalia, tam potom manöver je istý.

Židia nevedia na poli rozumu ničoho originálneho produkovať, ale miesto toho vedia jejich *morál talmudský* rozširovať.

Židia majú veľký plyv na ľud kresťanský, o čom obširnejšie písat budem, keď uverejním články moje s týmto nápisom: „Lud náš.“

(Dokončenie nasleduje.)

DOPISY.

Z okolia Bytče.

Veľactená Redakcia!

Slávny censúrny výbor bytčianskej filiálky banky Tatry bráni v našom „Kresťan“ovi správu tejže filiálky, pofažne pána správcu ohľadne na to upozornenie, ktoré som bol upravil na správu banky Tatry obviniac p. správcu, že židov až nápadne požičkami podporoval a skrz to filiálku pofažne banku Tatru o veľké tisíce uškodil.

Obrana tá nie je obrana. Lekár, keď chce dakoho na žalúdok chorého vyliečiť, nesmie mu otlaky vyrezávať. A tak ct. censúrny výbor nemal v obrane svojej spomínať, že oni mali koncom 1897. r. 849 vekslí (i to je svedectvo chudoby! mali ich mať trikrát toľko!) Kto o tom pohyboval? Čo koho do toho? Čo kto má s tým? V jakom je to súvis so ztratami a židmi, ktoré štedrosťou pána správcu opleli ústav.

Tu nikto nehovoril, že tam i kresťani nemajú požíciok. Veď bez nich by ústav nemohol žiť. Nejde tu o tých pár tisíc, ktoré majú z ústavu kresťania, ale ide tu o tie ťažké tisíce, ktoré majú z ústavu a nemali by mať židia a ide o tie ťažké tisíce ztrát, ktoré mu židia zapríčinili.

A prosím, čo má brániť sl. správu oškodeného ústavu censúrny výbor? Veď na to je dozorný výbor pofažne správa ústavu. Nech to povolani páni urobia a dosvedčia, že tam nevšímavosťou správy a so správcom nestaly sa trestu hodné ztraty, nuž potom uveríme. Filiálku bolí žalúdok a tak jej netreba otlaky vyrezávať.

A najkrajšie je to s tou dôverou. My inšie povieme: účastinári sú už bez toho veľmi zkušani, zklamani takýmto gazdovstvom. To je všetko inšie, len dôvera nie. Ct. Censúrny výbor nemal by o tom hovoriť. A načo spomínať ten krach? Židovskými, ale iba židovskými figlami padly u nás dva ústavy, tiež židovské. Kresťana tam nebolo. Filiálka utrpela viac, ako 12 tisíc škody, ale iba preto, že pán správca pomáhal im ku grošu (ovšem na konto účastinárov.) Keby správca bol zostal pri pôvodnom určení založenia: pomáhať totiž hlavne kresťanskému kupectvu a remeslám, nikdy by sa to nebolo stalo. Kresťanských ztrát má ústav veľmi málo. A jak má, tak sú ony najviac ohladmi zavinené.

Neviem, ako sa to mohlo stať, že vôbec na otravu obvinenia dakto mohol slovo prehovoríť. V takomto páde sa to ináč robí. Mlčí sa a potichu sa vec základne vylieči. Nestalo sa tak, ba ct. výbor vo svojej obrane používa i ostrého slova „zlomyselnosť“; ovšem že nesmeľo, len tak po šušky. Nie páni! Ten „Pravdomluvný“ alebo ako vy hovoríte „bez mena dopisovateľ“ je veľmi „pravdomluvný“ On nekráča krivými cestami. On nenapádal osoby, on len upozorňoval, čo nemá byť. A je zaviazaný obecnstvu, aby ho zo „zlomyselnosti“ neobviňovalo. A preto pýta sa vás páni, viete vy o ztratách, ktoré ľahkomyselnosťou, nedbalosťou, nevšímavosťou, a sebeckými pohrútkami pri dávaní požíciok povstaly? Ak ano, tak ste nemali brániť, ak nie, tým menej.

Pýtam sa vás: viete dačo o súvale z r. 1896. a 1897? Poviem vám: ani jedna ani druhá nezodpovedá

skutočnosti. Vlanejšia vykazuje zisku 192 zl. a ztrát 2830 zl. — Ani jedno ani druhé nie je pravda. Zisku niet tam nič a ztrát o moc viac. Správa celý obnos ztrát, ktoré ma'a užikov, iba rozdelila na viac rokov, aby to tak oči neklalo. No odpovedzte na to, ak môžete!

A kto zapríčinil tie ztraty? Znáte Israela Hochfeldera, Samuela Nováka, Josefa Folkmanna, Karla Hochfeldera, Mórica Hellera, Samuela Kohna atď. atď.? Ak nie, pýtajte sa lebo pána správcu, lebo dozorného poverenictva a oni vám to povedia. A ak chcete, nuž urobím to i ja.

Sú takéto veci v ústave možné? — V okolí Bytče je asi 120 židovských rodín a 120 tisíc kresťanov. Na tých 120 židov padne 80—90 požíciok tisícových, kdežto na 5000 kresťanov sotvá jedna pár desiat zlatová.

Páni moji. My tiež máme oči, vidíme. Ako mohol Israel Hochfelder prísť k požičke vyše 8000 zl., ktoré utiekly z väčšej strany dolu Váhom? A Samuel Novák? A ostatní?

Na kracs vyhovárať sa je ťažko. Každý chlapec to vie, že väčšina židovských firm krachom bohatne. Tam bolo treba povolania, obozretnosti, svedomitosti. Obecnstvo pre ničiu peknú tvár neukladá svoje groše do ústavu. Tým menej pre Israela Kochfeldera, a Samuela Nováka. Szalavskému chodiť komplementovať, to nie je úlohou spravcovou. Obecnstvo skladalo groše do „kresťanského ústavu“, nemaly sa židom rozhadzovať. Tej dôvery, na ktorú sa odvoláva ct. výbor censúry, je veru málo. Lebo je to vždy pravda, že každý jej iba toľko má, koľko zaslúži. Nato netreba zabúdať, že dôvera je hakiivý kvet, chytro uvädne.

Mne ťažko bolo na obranu odpovedať. Urobil som to iba v záujme verejnosti. S osobami mám pokoj, iba na koľko musím, ich spomeniem. Banku Tatru držím sám za mnohosľubný ústav, a práve preto vážne ju upozorňujem, aby si všímala týchto nesprávnosti. Puklinu, cez ktorú zo suda víno tečie, treba ju rýchlo zapchať, ináč vytečie všetko. Sú veci, na ktoré správa peňažného ústavu musí byť veľmi hakiivá. A tie veci sú tu. Prosíme o svetlo.

Najnebezpečnejšie pre peňažný ústav je to, keď sa obklopí mhlou.

Prosíme o svetlo.

Pravdomluvný.

Budapešť, 18. máj.

Vážna Redakcia!

Dávno čakám, že v našom Kresťane niekto sa opováži o Judapešti niečo napísať. Myslím, že jako mne. tak aj ct. čitateľom by to vzácnym bolo. Z dopisov to čítame, že veľmi zlé časy panujú nad nami, každý sa ponosuje, s každej strany dopisujú, že trpia biedu a utiskanie. Nie len vy, milí rodáci, ktorí si myslíte, že my v hlavnom meste bydliači robotníci stojíme na veľkom stupni dobroty. Ale na opak! lebo aj my cítime to utiskovanie, tú dahotu, ktorá zapríčiňuje veľký nepokoj medzi chudobným ľuďom; ponevác človek musí toľko jesť, jako čoby aj ľacná živnosť bola.

Čo sa týka našich kresťanských povinnosti, sme veru dosť slabí, lebo sú naši slovenski rodáci ináč zvyknutí, jako nám to naša kresťanská povinnosť káže, sú aj tu dobrí katolíci, čo sa v prsá bijú, ale len pri Zuzke. Krčma lepšia, jako kostol. Radšej počúvajú nezajbohov nauky, a piesne, jako duhovného v kostole.

Povedá, kňazi sú nie dobrí, tak potom kňaz musí ísť do krčmy kázeň kázať, jako že on zná, že sú kňazi zlí, keď nejde ho počuvať, do chrámu Božieho, čo káže, to ale lepšie káže ľudovláda.

J. Sz. B. p.

Krakovany, 20 mája 1898.

Vážený pán Redaktor!

Ešte nikdy som do novin nepísal, ale ak moje riadky teraz uverejniť ráčite, častejšie navštívil bych vás nie len dopisami, ale aj inými článkami. — Naša už i v „Kreštane“ spomínaná „Pomocnica“ akosi zaspala. Nevie, či potvrdenie jej stanov ide tak neskoro, alebo ochládli tí, ktorí za ňu boli a tak nenaliehajú, aby čím skôr potvrdenie bolo. I jestvovala. Bár sa o našich dedinách vypráva, že sú tu bohatí, a zámožní ľudia bývajú, predsa je aj tu, ako inde, viac chudoby, čo poznať z toho, vže včul na jar asi $\frac{1}{3}$ ľudu do sveta išlo na výrobky; druhá tretina chudoby tu ostala pracovať, a až tá tretia tretina môže sa menovať zámožnou a bohatou. A niektorí, aj tí „bohatí“ na vídom očí upádajú do rúk všelijakých gšeftárov. (Pred dvoma týždňami robil s jedným bohatým gazdom v Trebatiaciach žid krčmár účet, narátal mu za krátky čas od odchodu prvejšieho krčmára 600 zl. r. č. Či to neni hrúza preglgať na tej besnici toľko peniaze za jeden dva roky, lebo ani toľko?) Ale ako by neobohatli tí naši gšeftári tak, keď my sami to tak chceme. Lebo za „facku“ sme im popredali naše šenky a teraz im nosíme peniaze za tú besnicu. My krakovančania a Štražania máme síce jeden kreštanský sklep, ktorého majiteľ viac kráľ proboval dostať licenciú, ale ju neobdržal a trafikú už aj mal, ale mu ju odobrali. Jeho sklep ačkoľvek má lepší tovar, nepodporujeme tak, ako by sme mali podporovať, ale radšej podporujeme iných. Jeden v tých veciach zkúsený hostinský mi povedaj, že my by sme mali dostať licenciú na meranie liechových nápojov, keby sme sa s jednotli a spoločnú prosbu zaslali neprestanúc dotiaľ prosit, dokiaľ by sme neboli vyslyšaní. On vraj sám tak obdržal licenciú na svoj dom, keď mu občania tak pomohli a teraz vraj aspoň päťkrát toľko vymerá do roka, jako žid tamejší.

Kreštania! a ct. spoluobčania! Chopme sa aj my do prace, a sridme sa sami, keď nás nemá (lepšie povedano, nechce nikto) ridiť, a pomáhajme si sami. Prečo by sme my Krakovančania a Srežania nemohli mať svoj šenk, inde naši ľudia ho môžu mať? Len nech sa nám neľží a výsledok, za to vám stojím, nevystane. A aj lež to bude, podporujme svojho.

Ešte všeličo mi vrtá v hlave, čo bych mal napísať, ale si to nechám na druhý raz.

Váš čo krajana a známeho pozdravujúc, zostávam s úctou

Jozef Džinský.

Horváth-Gurab, dňa 24, mája 1898.

Vážený pán Redaktor!

Málo je toho, čo by ct. čitateľstvo „Kreštana“ bolo o našej obci čítalo. Vyznať musíme, že za predošlých 50 rokov málo sme pokročili. Ľud náš je konservatívny a pridŕža sa krčovite náboženstva, reči a obyčaje svojích predkov. Je on verný čiteľ cirkve kreštansko-katolíckej, reč svoju chorvátsku chráni a haji si, jako drahý poklad, trebárs i len vo svojej domácnosti ju užíva a obyčaje svojích predkov pestuje, jakoby drahý pozostatok svojích otcov. Je on ducha dobrého a spolu tiež aj rozumu bystrého. Krásne tyto vlastnosti sú tak civilnou stránkou jeho, že ktorúkoľvek z týchto v dobrom smere le i podotknúť treba, a stare sa oduševneným a obetivým. Roku 1891-ho dopisovateľ týchto riadkov vyslovil sa pred svojimi farníkami, že hlavný oltár jejich gothičného chrámu by už nezodpovedal cti prisluchajúcej Bohu všemohúcemu, a hľa farníci za česť Božiu oduševnení behom jedneho roku složili mylodary 1400 zl. k účelu tomuto a postavili utešený gothičný hlavný oltár z tvrdého dubového dreva, vyhotovený majsterskou rukou Juliusa Eitér stolárskeho majstra z Prešporku. Radostou oplývaly duch a srdce jejich duchovného nad krásu a velebu tohoto oltára nado všetko ale nad oduševnenosťou a obetovavosťou svojích farníkov pre česť Božiu. Avšak toto bolo aj pohnútkou pre toho majstra, ktorý ten utešený oltár vyhotovil, lebo dojmavým príkladom nábožných farníkov v náboženskom svojom duchu pohnutý, ihned zaslúbil, že na pamiatku svojego 25 ročného manželského jubileuma prinesie aj on obeť ku zti Božej a prbl. P. Márii a vyhotoví pre spolok ruženský — ktorý do včul svojho oltára nemal — nový bočný gothičný oltár zdarma. Hore spomenutý p. majster Eitér sľub svoj tohoto roku splnil a sshotovil pre náš chrám štíu búdovy zodpovedajúci krásny nový oltár ruženský ku cti P. Marii lurdskej. Sochu do tohoto oltára — by v oltári tomto účasť svoju aj farníci mali — kúpil jeden majetný nábožný gazda a na včul rychtár obce Štefan Koor od známeho chýrečneho rezbára Rungaldiera, ktorého prácu dostatočne vychvaluje táto majstersky vykresaná socha. Chudobnejší k tomu prispeli radostne sa hlásajúc a ponúkajúc s krásnymi na tenže oltár plachtami, kvetinami a sviecami.

Veľká bola radost veriacich pri pohľade na krásny tento oltár a čarokrásnu sochu bl. P. Marie lurdskej, keď dňa 22 b. m. prišol prev. pán dekan Ludevít Marschall mestský farár svätójurský, by ho slavnostným posvätením v prítomnosti farníkov, ano aj nepočetných z okolia oddal svojmu účelu. Posviacku túto slavnějšíou a pamätnejšiou nám učinil prev. pán Imrich Ribany farár z Tóth-Gurabu s krásnou cirkevnou rečou ličiac, čo je v stave učiniť živé náboženstvo a nadovšetko spolky marianske. Po kázni nasledovala slavnostná omša sv. pri novoposvätenom oltári ruženskom, ktorú slúžil sám p. dekan s assistenciou miestneho farára, pod ktorou nábožne spieval ľud veriaci piesne marianske a prednášal vručné prosby a vďaky ze veľkodušných darcov tohoto oltára s ktorým náš chrám tak utešene okrášlený a srdcia nábožných veriacich obveselené a ku Bohu a pobožnosti pozdvižené sú.

Daj Bože čím viacej tak nábožných a oduševnených veriacich a veľkodušných darcov, ku cti Božej a prbl. P. Marii a dosť skoro sa premení obličaj sveta. Pán Boh zaplať!!!

Jozef Horváth, farár.

Knížná polica.

Brezňové kvety (Milostné pražské Jezulátko) vydal kamelitský kláštor (Bpešť, VI. Huba u. 12). Cena utčeno v plátne viazaného a vyše 100 strán obsahujúceho výtisku 30 kr. Vrele odporúčame.

Časopis museálnej slovenskej spoločnosti. Rediguje A. Sokolík. Dvojmesačník. Cena 1 zl. Vrele odporúčame.

Mesačník „Naša Nádej“ rečený vrele odporúčame ct. čitateľom. Obyčajne na 24 stranách on vychádza každý mesiac. Tieto sošity majú za cieľ rozširovať poklonu k prev. Sviatosti Oltárnej. Cena na celý rok 80 kr. Zvlášte duchovným a ruženským spolkom ich odporúčame do priazne.

„Veľká Novina“, čili la saletteské proectvo, ktoré vzťahuje sa na koniec sveta, a ktoré Panna Maria dvom pastierskym deťom sdělila. Cena 25 kr. — **Veľká pliaga sveta.** 120 strán obsahujúce dielo toto vysvetľuje veľkú novinu. Opisuje boj Ancikrista s Eliašom a Henochom, opisuje i to, v jakom tele budeme vzkriesení, kde budeme bývať, čo budeme jiesť atď. Cena 70 kr. — Tieto diela razom objednané stoja 75 kr. Vrele ich odporúčame.

Príprava ku sv. spovedi a prvému prijímaniu. Poslovenčít dr. Jozef J a n d a. Cena viaz. 15 kr.; broš. 10 kr. Vrele odporúčame toto výborné dielo, ktoré *Lujza Cery* v Budapešti vydala.

ODKAZY REDAKCIE.

Rukopisy nedávame nazpät a listy bez podpisu mena neberieme do povahy.

Vrele prosíme ctených spolupracovateľov a dopisovateľov „Krestan“-a, aby ráčili dopisy v nedeľu, alebo pondelok poslat, ináč nemôžeme ich uverejniť v najbližšom čísle.

Višňove. Veru málo obiec je, kde by nepajnejšie pomery byly. Somár bez uší a kohút bez chvosta akurát tak vyzerá, jako ten nápad toho liberála. — *Kocurice.* J. M. Prosíme i naďalej. Meno toho dopisovateľa krakovanského nenie možno zradiť. — *Vištuk.* F. M. Nevieme, či z toho čo bude. Robiť radšej dnes, nežli zajtra, jiesť, radšej zajtra, nežli, dnes! — *Čamblak Chamrdák.* Ani v tom nemáte praveu. Rabin vám to preto nevysvetlí, lebo nechce — *Harasti.* Návšteva v takom čase len stojí dačo?! Nuž takým

je za čistým povetrim bažiaci hl. mešťan. — *Malantha.* Tak je to, keď človek s Talianmi má dočinenie. — *Figliar vo Vrbovom.* Vy ste predsa len veľký figliar, lenže ani my sme nedali svoj rozum do pensia a hned sme nahliadli, že vaša výhovorka podobnou je výhovore manžela, ktorého na rad'a manželka, že deň menín jej už i prešiel a predsa jej on (manžel) nekúpil na šaty. Manžel ale povedal jej, že ju nechcel upozorniť, že je zas o rok staršia, tedy len zo zdvorilosti sa tak zdržal. — *Opatovce.* Son. Už nenie prekážky okrem tej, že nenie redaktorstvo Krestana v poriadku; lebo akonáhle najde sa človek, ktorý by bol s'ci za tajomníka a redaktora, hned prejde „Krestan“ do vlastnosti ľudovej strany. Ja som len takým výpomocným, lebo nechcem sa zaviazat, že tu zostanem. — *Kunštár.* Hej, v poriadku je to. — *Nové-Mesto.* Keby len nahliadli krestania, že lepšie je svojho podporovať a 5 percentov dostávať, nežli cudzieho a len 4 a pol percenta fahať. — *Ilava. N. V.* Ten sa vtedy polepší, keď čert muchy bude hltat. Lebo nebude zo psa slanina, ani z vlka baranina. — *Kukulin.* O. W. Aj vy ste prišli z dráča na morháša. Z takej dialky fažko je radu dať. A veď dobrá rada viac stojí, než špatná brada. — *Čaca.* Čudujem sa vám, že ste od toho lib. rá'a iné očakávali, lebo však ste mohli vedieť: Jaký pán, taký krám, aj takú statočnosť mám! — Veru ani v *Nozdrkovecch* nenie hodno kamarátit sa s takým, kto za heslo považuje, aby valaška rúbala a vreco bralo. Hja ľahšie je brať, nežli dať. — *M. V. (Bp.) Mátyástemplom.* — *Vajnory.* Neuverejnili sme váš dopis, lebo by vám bol pravotár šatny tlačovú pravotu šľahol za krk. — *Krasné.* Tie udalosti pristaré sú; a tak do novín nesúce. — *Bácsujfalu.* Smer vášho listu v ceste stal uverejneniu.

Soglu tu upozorňujeme ct. predplatiteľov na to, keď niekto nedostane noviny, nech listovne alebo na korrespondentnej karte nepýta druhé, lebo to je urovanie a i útraty, lež nech ide na poštu a osloví pošťára, aby reklamoval noviny úradne on. To je povinný učiniť každý poštový úradník *úplne za darmo.* Keď by niektorý to nechcel urobiť, treba to napísať do žalobnej knihy, jaká musí byť na každej pošte, alebo v liste ho udať u poštove, direkci. Ved to potom vykoná. Úradná reklamácia ma ten oson, že pošťari väčší pozor dávajú na novinky a nerozhadzujú ich tak ľancomysline

Prosté a figliarske nápady.

Dobrá príčina.

Učiteľ! „Nuž, Janko, prečože si prišiel tak pozde do školy?“

Janko: „Otec ma potreboval doma.“

Učiteľ: „A načo sa potreboval?“

Janko: „Dobil ma, že som si roztrhol nohavice.“

Do pozornosti objednatel'ov kosy odporúčame oznam Jozef Sohrových kosí, v našom časopise uverejnený, a prosíme ct. čitateľov, aby svoje objednávky čím skorej nám sdělili na objednatel'skom hárku k 15-mu číslu pripojenom.

Budapeštianske obchodné zprávy.

1. **Zbožie.** Pšenica (žito) banátske 00—00. — Od Tisy 14.65—15.45. — Od Pešti 14.60—15.40. — Zadunajské 14.65—15.45.

Raz 9.90—10.20.

Jačmeň na krmenie 6.75—7.00. — Do pálenice 7.00—7.50. — Na pivo 8—9.50.

Oves 7.70—8.00.

Kukurica 5.63—0.00.

2. Múka.

0	1	2	3	4	5	6	7
20.30	24.80	24.10	22.60	22.10	21.20	20.30	17.40
			7½	8			
			15.00	8.80			

Otruby fajnové 5.60, grobovité 5.50.

3. **Strovy.** Veľká biela fyzula 6.25. — Malá 8.25. Hrach 8.50. — Pšeno 4.75—5.00. Konopné semä 8.25—8.50.

4. **Semä na sejbu.** Červená jatelina 32—40 zl. Staré semä 00—00 zl. — Lucerna 35—24 zl. — Baltacim 00.—00.00. — Muhar 6—6.25 zl. Ladník 5.75—6.

5. **Hyd a vajca.** Kura 60 kr. — Sliedka 70 kr. — Kapún 1 zl. — Morka 2.80. — Krmená hus 3.60. — Kačka 1 zl. — Krmená kačka 1.50. — Vajca 6—7 kusov 20 kr., 32—34 kusy 1 zl.

6. **Svine.** Prasec 1 pár 120—180 kilov 54—58 kr. Staré, 1 pár 320—380 kilov 55—59 kr.

7. **Telce.** Živé 28—30 kr. kilo. Sekané mäso 00—00 kr. kilogram.

8. **Masť a slanina.** Sviňská v sudoch 65—69 zl. — Bielotabuľová 60—64 zl. (v troch kusoch). — Udená slanina 66—69 zl.

9. **Remeň funtový** od 14—18 kl. terey 142—144.

10. **Kraviny** vrázkované 5—6 kilové 170—175.

11. **Tefaciny** barnavé 10—13 kl. 390—420.

12. **Potrava.** Seno. Lúčne seno 1.70—2.40 kr. — Slama. Na postielanie 1.30 kr. — Žup 1.70 kr.

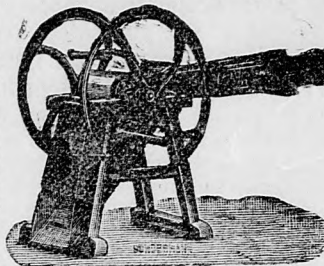
Zodpovedný redaktor: Mikuláš Lepšényi.

OZNAMY

PRE NAŠE NOVINY VÝLUČNE LEN VYDAVATEĽSTVO „KREŠTANA“ PRIJÍMA.

MICHAL TRESKOŇ

V Bytči (Nagy-Bittse, Trencsénmegye),

fabrika na hospodárske mašiny, odporúča pp. hospodárom žentúre, sečkovice, mlátačky, rajláre, triery, rozsievacky, šrotovníky, struhadlá, mašiny na kapustu, mašiny na moržovanie kukurice, pluh a brány, amer. hrable, mašiny na lámání stro-movej kôry, mačkadlá na slad a borievky, cirkulárne pily, mangle na prádlo, decimálne váhy.

Obrazkové cenníky pošlem na žiadosť franko.

P. T.

My nižšie podpísaní stavební podujimatelia ako odborní znalci odporúčame sa celému ct. obecnstvu slovenskému veškeré stavby, tak jako aj vezby, s pokrovom, mosty, gazdovské stavby, kostolyaa všetko čo do tohto odboru patrí za ľavnú cenu z dobrého materiálu vyhotoviť.

S poníženou úctou

Ján a Andrej Janček,

podujimatelia a stavitelia v Liptovskom Ružomberku.

Papier makulatúrový

je k dostaniu u nás; metrický cent stojí 6 zl. 50 kr.

TLAČIAREN

SVÄTEHO GERHARDA

V BUDAPEŠTI, VIII. OKRES, PRÁTER-U. Č. 44.

úplne novovystrojená, katolícka tlačiareň hojne opatrená, najvkúsnejšími francúzskými písmenami, ktorá jakúkoľvek prácu, čo sa tlače týka, od najjednoduchšej až do najkrásnejšej prijíma, a zato aj ručí.

Zvláštno vyzýva pozornosť preveleb. knžstva a obecných predstavenstvá na

úradné výtisky,

ktoré rýchlo, vkusne a čo najlacnejšie rozposiela.

Prosíme pozor dať.

V Maďarorságu veľmi je rozšírené v obchode zavratinctvo a ziskuchtivosť. Od tej doby čo som s kosou „sv. Antona,“ ktorej chýr rozšíril sa po celej krajine, zavratinikom trochu na prsty klopol, všemožnými figľami napodobňujú ju a prevádzajú ľudí, že ich ľahký tovar je kosa „sv. Antona,“ proti tomu osvedčujem sa, že v Maďarorságu nedržim ani jednateľa ani podomníka. Opravdivá kosa „sv. Antona“ len u mňa môže sa dostať.

Ctené vidiecke obecnstvo nemôže sa zaobísť bez jedného nástroja, bez kopy. Dobrá kosa je poklad; zlá kosa je taká ostuda, ktorá ani toho nenie hodná, aby sme ju do ruky chytili. — Každý to dobre vie, a predsa mnohí slepo veria zriedkavými liškavými výrazmi vychválenými kosáma týmto dopieravým odpredavačom. Toto je tá jediná kosa, ktorá doposiaľ nad všetko očakávanie úplne vyhovelá žiadost kupovačov.

Kosa „Sv. Antona“

právne zaslúži byť menovaná kosou ľudu, ako ju na mnohých miestach menujú.

Toľkých a takých uznani pôvod je ten, že je ona trvaca, ani pritvrdá, ani primáká není a podivuhodne ľahká.

Kosa je tenká, ale hrdlo má mocné, šikuje sa ona do ruky obyčajného kosca; nemusí sa kováčovi poslať, aby jej zohol hrdlo, ponevác následkom tohoto obyčajne zmäkne zadná časť kopy.

Vela gazdov následkom chybného kuvania aj tú najlepšiu kosu pokazia. Pri kose „sv. Antona“ nemôže sa to stať, ponevác ona už vo vykuvanom a vyprobovanom stave dostane sa do ruky kosca.

Po jednom kuvaní aj behom viac dní dobre kosi kosa „sv. Antona“ a po jednom brúsení aj na 150 krokov sa dá s ňou dobre kosiť aj tá najtvrdšia brehová tráva.

Za každý kus dobre stojím; nezodpovedajúci premením.

Ceny kosi „Svätého Antona“.

Zdĺžka cmtrov:	70	75	80	85	90	95	100
Cena kusa	zl. 1.—	1.05	1.10	1.15	1.20	1.25	1.30 kr.

Amerganský kosový kameň je veľmi zodpovedajúci tomu cieľu. Cena 25 kr., 10 kusov 2 zl. Striebornó-ocelová bahka s kladivkom v skovadle 85 krajciarov. — Ocelové kosáky „sv. Antona“ po kuse 35 kr., 10 kusov 3 zl. — Pri objednaní 5 kosi, franko, pri objednaní 10 kusov jedenásty sa pričíni. **Jozef Sohr v Somogy-Szille.**

Kosa len vtedy je opravdivá, jestli na stupni je môj obranný znak, na tabuli ale toto sa dá čítať: **Ocelová kosa sv. Antona Sohra.**

Obrázkový cennoslov zdarma.

Krajinský sústredný sklad kresťanských potravných spolkov.

Budapešť, IX., Ferencz-körút 16.

Telefon 61—59.

Svätého — Gerharda

Telefon 61—59.

TLAČIAREN a VYDAVATEĽSTVO KNÍH

BUDAPEŠŤ, VIII. OKRES, PRÁTER-ULICA 44.

odporúča sa na vystavovanie tlačových dielov a síce: týždenníkov, kníh, cenoslovov obežníkov, povelaní kariet odduzia sa, tanečných poriadkov, náročných oznamov v utešenej podobe a lacnej cene.

Vidiecke objednávania hneď sa prevedú.